

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ (2) ศึกษาปัจจัยกายภาพและเศรษฐกิจสังคม การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การร่วมรับประโยชน์ และปัจจัยจิตวิทยาด้านความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสหกรณ์ (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกายภาพและเศรษฐกิจสังคม กับระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิก และการร่วมรับประโยชน์ในแต่ละลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์ (4) ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยด้านต่างๆ ระหว่างสมาชิกสหกรณ์ที่มีการดำเนินงานแบบครบวงจรกับสมาชิกสหกรณ์ที่มีการดำเนินงานแบบไม่ครบวงจร

ศึกษาโดยแบ่งสหกรณ์ออกเป็น 2 กลุ่ม ตามลักษณะการดำเนินงาน สุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ได้สหกรณ์การเกษตรย่านตาขาวเป็นตัวแทนในกลุ่มที่มีการดำเนินงานแบบครบวงจร และสหกรณ์การเกษตรเมืองตรังเป็นตัวแทนที่มีการดำเนินงานไม่ครบวงจร ศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์จำนวน 10 คน และเชิงปริมาณโดยการสัมภาษณ์สมาชิกของทั้งสองสหกรณ์ที่ได้รับการสุ่มเป็นตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) จำนวน 191 คน เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรย่านตาขาว 96 คน และสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองตรัง 95 คน

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารและจัดการสหกรณ์คือ ประธานคณะกรรมการดำเนินการและผู้จัดการสหกรณ์ โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์เป็นผู้คอยให้คำปรึกษาแนะนำ สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติงานของสหกรณ์ โดยผ่านที่ประชุมใหญ่ ทุกฝ่ายมีความเห็นตรงกันว่าถ้าทำให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสหกรณ์มากขึ้น จะทำให้สมาชิกช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การพึ่งตนเองได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเชิงปริมาณพบว่า สมาชิกสหกรณ์การเกษตรย่านตาขาวมีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ธุรกิจจนถึง ธุรกิจรวมกันซื้อ และกิจกรรมฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพ มากกว่าสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองตรัง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($p \leq .01$) ส่วนค่าเฉลี่ยระดับการร่วมรับประโยชน์ พบว่า สมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองตรังได้รับประโยชน์ในธุรกิจจนถึงธุรกิจรวมกันซื้อ มากกว่าสมาชิกสหกรณ์การเกษตรย่านตาขาวอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($P \leq .01$) แต่ได้รับประโยชน์จากกิจกรรมฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพน้อยกว่า

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกายภาพและเศรษฐกิจสังคม กับระดับการมีส่วนร่วมในแต่ละลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์ พบว่า จำนวนเงินฝากและมูลค่าหุ้น ระยะเวลาการเป็นสมาชิก และอายุของสมาชิก มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq .01$) กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรย่านตาขาว ในกิจกรรมฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพ ธุรกิจธณกิจ ธุรกิจรวมกันขาย ตามลำดับ สำหรับสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองตรัง มีถึง 5 ตัวแปร คือ ระยะทางจากบ้านถึงสหกรณ์ รายได้สุทธิจากการทำการเกษตร จำนวนเงินฝากและมูลค่าหุ้น ระยะเวลาการเป็นสมาชิก และอายุของสมาชิก มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($P \leq .001$) กับระดับการมีส่วนร่วมในทุกการดำเนินงานของสหกรณ์

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรด้านกายภาพและเศรษฐกิจสังคมของทั้งสองสหกรณ์ พบว่า รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน จำนวนเงินฝากและมูลค่าหุ้น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq .05$) และ หนี้สินค้างชำระ ระยะทางจากบ้านถึงสหกรณ์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($P \leq .01$)

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรวมระดับความคิดเห็นของสมาชิกทั้งสองสหกรณ์ พบว่าสมาชิกสหกรณ์การเกษตรย่านตาขาวให้ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่าสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองตรังในความคิดเห็นการดำเนินงานธุรกิจธณกิจ ธุรกิจรวมกันซื้อ และกิจกรรมฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($p \leq .01$) แต่สมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองตรังให้ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่าสมาชิกสหกรณ์การเกษตรย่านตาขาวในความคิดเห็นที่มีต่อหลักการและบทบาทการดำเนินงานของสหกรณ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($p \leq .01$)

ในการเพิ่มการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของสหกรณ์นั้น ผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ควรให้ความสำคัญกับกลุ่มสมาชิก ขณะเดียวกันก็ควรกระตุ้นให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมีการรวมกลุ่มกันให้เข้มแข็ง พร้อมทั้งควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพอย่างจริงจังและต่อเนื่องตามความต้องการของสมาชิกและกลุ่มสมาชิก โดยจะต้องมีการส่งเสริมอาชีพอย่างมีเป้าหมายชัดเจนเพื่อการผลิตและจำหน่ายอย่างครบวงจร มีหลักการบริหารและการจัดการที่มีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นการดึงดูดสมาชิกให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสหกรณ์เพิ่มขึ้น จะทำให้สมาชิกมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การพึ่งตนเอง และทำให้สหกรณ์เองบรรลุผลสำเร็จตามหลักการและอุดมการณ์ที่วางไว้ด้วย

Abstract

The objectives of the study were : (1) to investigate agricultural cooperative activities from the perspective of staff of cooperatives; (2) to identify the physical and socio-economic factors, related to participation in cooperative activities, related to participation in acquiring benefits and psychological factors of members that affect cooperative activities (3) to investigate the relationship between physical socio-economic factors and participation in the operation and in acquiring benefits of members of cooperatives; (4) to compare those factors between members of cooperatives with and without complete business cycle.

Agricultural cooperatives were divided into two groups base on their business cycle of activities. A purposive sampling technique was employed in selecting samples. The samples were Yantakhaw Agricultural Cooperative Limited representing the group with a complete business cycle, and Muang Trang Agricultural Cooperative Limited representing the group without a complete business cycle. Five staff members were interviewed in each of there cooperatives in the qualitative inquiry. In the quantitative inquiry, a simple random sampling technique was employed in selecting samples. The total member of the samples were 191 members of which 96 from Yantakhaw Agricultural Cooperative and 95 from Muang Trang Agricultural Cooperative.

The result of qualitative inquiry indicates that the chairman of the executive committee and the manager play an important role in cooperative administration and management under the supervision of cooperative extension officials. The members participate in drawing policy and operational guidelines of cooperatives throught the annual meeting. However, all parties agreed that if member's participation in cooperative activities is improving, their abilities to help each other and rely on themselves will increase. These findings correspond to findings from the quantitative inquiry which show that members of Yantakhaw Agricultural Cooperative have average scores of participation level of deposit and loan business, purchasing business, training and occupational promotion were highly significant different at $p \leq .01$ higher than those of Muang Trang Agricultural Cooperative. And in acquiring benefits show that members of Yantakhaw Agricultural Cooperative have average scores of participation acquiring benefits level of

deposit and loan business was highly significant different at $p \leq .01$ lower than those of Muang Trang Agricultural Cooperative.

The results of correlation analysis, amount of deposits, the length of cooperative membership, the age of members, were positively correlated ($p \leq .01$) with the participation of members in Yantakhaw Agricultural Cooperative. While the distance between members' houses and cooperative office, agricultural income, amount of deposits, the length of cooperative membership and age of members were highly positively correlate ($p \leq .001$) with the participation of members in Muang Trang Agricultural Cooperative.

A comparative analysis, the household total income, household expense, amount of deposits were highly significantly different at $p \leq .01$ and liabilities unfinished to cleanse, distance between members' houses and cooperative office were significantly different at $p \leq .05$ between members' of two cooperatives.

A comparative analysis of psychological factors that affect cooperative activities, is was evident that Yantakhaw Agricultural Cooperative members have higher average scores of opinion level toward deposit and loan business, purchasing business, training and occupational promotion were highly significant different at $p \leq .01$ higher than those of Muang Trang Agricultural Cooperative. But have lower average scores of opinion level toward principle and role of cooperative operating were highly significant different at $p \leq .01$.

To increase the level of members' participation in cooperative activities, the cooperatives should realize the importance of groups of members. Staff of cooperatives should encourage every members of groups to hold together and participate activity in cooperative activities. At the same-time, the cooperative should concentrate more and continuous training and occupational promotion according to the need of members are crucially important. Occupational promotion must have clear goals that lead to building cycle of product and marketing. and emphasize the importance of mutual contribution and management to quality which will lead the cooperative to a self-reliant state and cooperatives about to attain the results by principle and philosophy.